

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ХАСКОВО ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността

През 2016 г. линията на бедност за област Хасково е 259.83 лв. средно месечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 22.5% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Хасково

	2012	2013	2014	2015	2016
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	268.6	237.8	316.7	266.4	259.8
Относителен дял на бедните - % от населението	19.0	15.5	19.0	26.1	22.5
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	42.0	40.8	47.7	48.7	53.8
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	26.9	23.0	20.9	30.9	23.7
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	4.8	6.0	5.1	5.5	8.4

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност намалява с 2.5%, а относителният дял на бедното население намаля с 3.6 процентни пункта.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2016 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 22.5 до 23.7%, или с 1.2 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 53.8%, или с 31.3 процентни пункта.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги (табл. 2).

2. Показатели за материални лишения през 2016 година в област Хасково

	Въпроси към домакинството, свързани с ограничения	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
1.	Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: <ul style="list-style-type: none"> • Заем за покупка на жилището, в което живее домакинството • Наем за жилището, в което живее домакинството • Текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) • Вноски за погасяване на кредити 	47 293	20.0
2.	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	143 201	60.6
3.	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	73 329	31.0
4.	Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	133 043	56.3
5.	Притежава ли домакинството телефон (вкл. мобилен)	11 049	4.7
6.	Притежава ли домакинството цветен телевизор	5 190	2.2
7.	Притежава ли домакинството автоматична перална машина	23 818	10.1
8.	Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	41 895	17.7
9.	Ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства	94 200	39.9

Най-голям брой лица в област Хасково изпитват ограничения по отношение на почивката извън дома (60.6%) и възможностите да посрещнат неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (56.3%). Успоредно с това 2.2% от лицата не могат да си позволят цветен телевизор, 4.7% - телефон, вкл. мобилен, 10.1% - автоматична пералня, а 31.0% посочват, че не могат да си позволят потребление на месо, пиле или риба всеки втори ден. 20% от лицата в домакинствата изпитват затруднения при плащането навреме на разходите, свързани с жилището, а 39.9% от лицата се ограничават при отоплението на жилището си.

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни. Ниската икономическа активност за домакинството се отнася до съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 59 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично

би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява на пълно работно време въз основа на отработените часове.

Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 59 навършени години, по пол в област Хасково

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Общо - хил.	25.7	19.2	18.7	12	16.5	19.2
Относителен дял от населението - %	18.9	14.4	13.7	8.8	13.0	16.2

През 2016 г. 19.2 хил. лица на възраст 18 - 59 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, което е 16.2% от населението в областта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020” от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2016 г. 38.5% от населението на областта, или 90.9 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя намалява с 1.9 процентни пункта спрямо 2015 г., при мъжете намалението е с 0.9 процентни пункта, а при жените - с 3.0 процентни пункта.

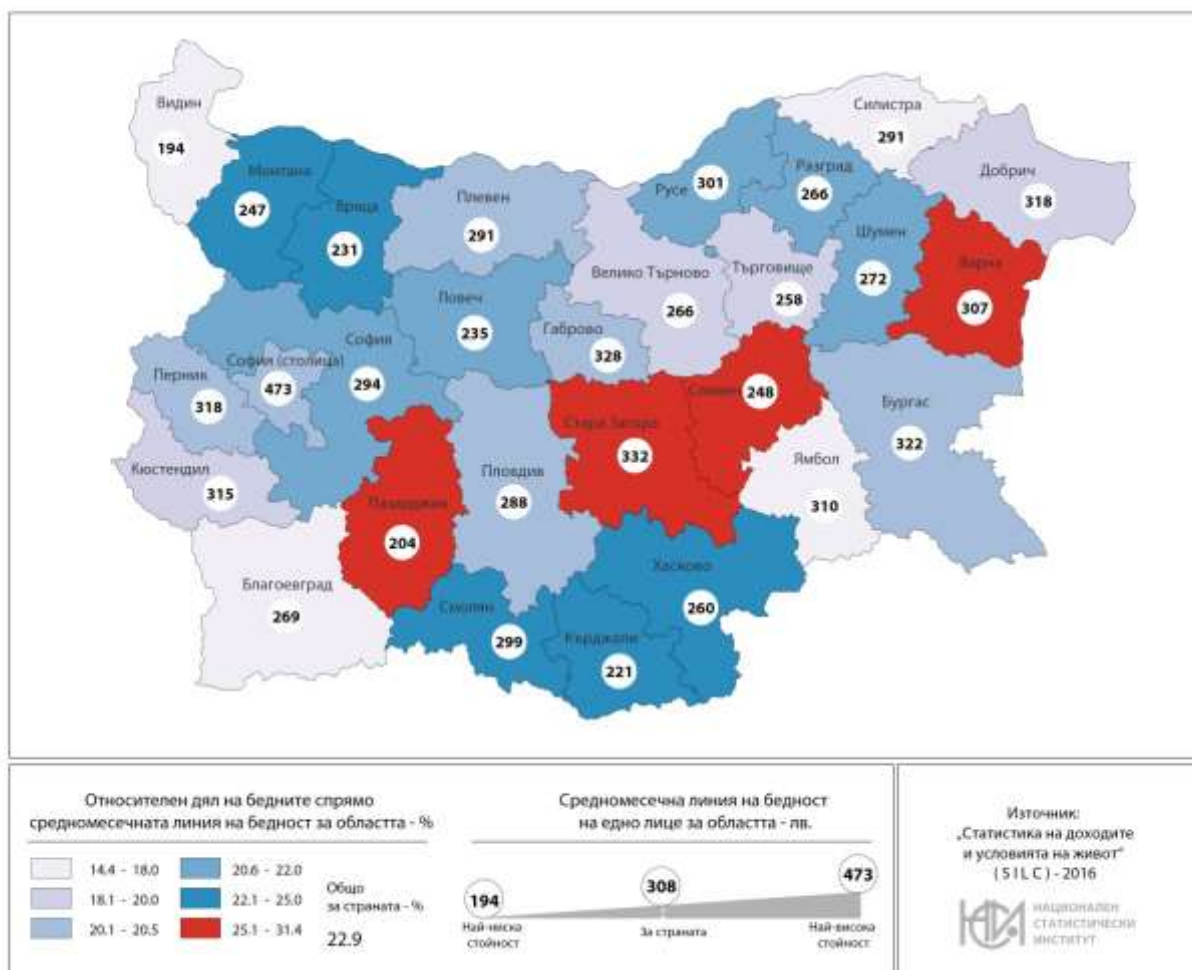
4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол в област Хасково

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Общо - хил.	138.0	127.4	116.7	83.0	96.1	90.9
Относителен дял от населението - %	54.5	52.2	48.3	34.7	40.4	38.5
Мъже - хил.	61.4	57.4	53.6	38.0	43.8	42.6
Относителен дял от населението - %	49.8	48.8	44.8	31.7	37.7	36.8
Жени - хил.	76.7	70.0	63.2	45.0	52.3	48.3
Относителен дял от населението - %	59.0	55.5	51.7	37.7	43.1	40.1

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

Фиг. 1. Линия на бедност по области през 2016 година

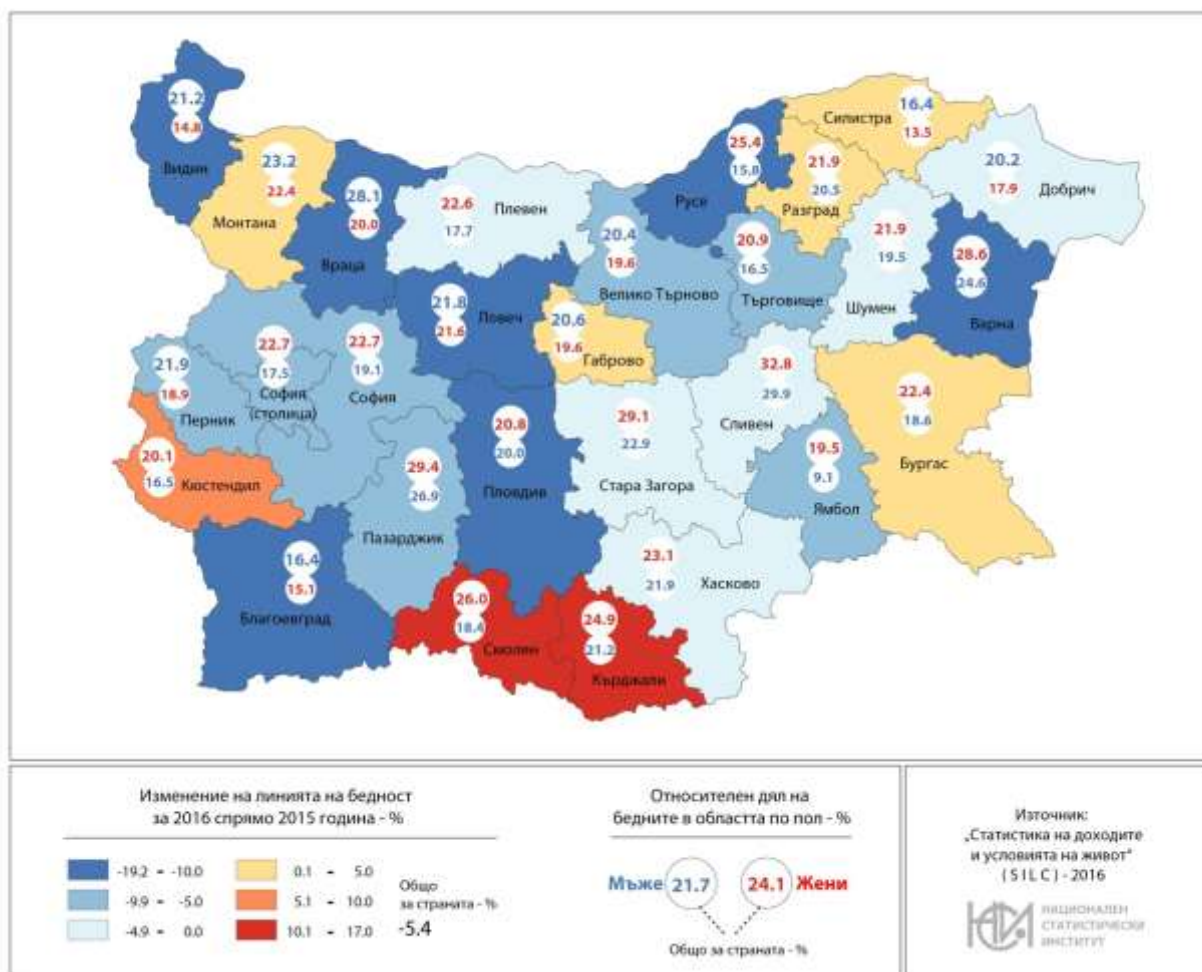

През 2016 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Пазарджик - съответно 194 и 204 лв., а най-високата - в област София (столица) (473 лв.), следвана от областите Стара Загора (332 лв.) и Габрово (328 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Сливен - 31.4%, Пазарджик - 28.2%, и Варна - 26.6%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Ямбол - 14.4%, Силистра - 14.9%, и Благоевград - 15.7%.

Фиг. 2. Изменение на линията на бедност и относителен дял на бедните по области и пол

Линията на бедност за 2016 г. намалява спрямо 2015 г. в 21 области, като най-голямо е намалението в областите Благоевград (с 19.2%), Враца (с 16.9%), Видин (с 16.3%), Пловдив (с 14.2%), Варна (с 13.1%), Русе (с 12.7%) и Ловеч (с 10.5%). Основната причина за по-ниския размер на линията на бедност се дължи на намаляването на средния размер на дохода от труд за всички области, по-съществено в областите Видин и Враца - съответно с 29.2 и 28.2%.

Линията на бедност за 2016 г. се увеличава спрямо 2015 г. в областите Кърджали (със 17.0%), Смолян (с 13.4%), Кюстендил (с 8.6%) и Монтана (с 3.6%). Водещите причини за увеличението са:

- Увеличаване на относителния дял на заетите лица в наблюдаваната съвкупност (с 4.7% за област Силистра и с 3.6% за област Смолян).
- Увеличаване на средния размер на дохода от пенсии в областите Смолян (с 49.9%), Монтана (с 41.1%) и Кърджали (с 33.9%).
- Намаляване на броя на безработните и други икономически неактивни лица.

Област Ямбол е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 9.1%, а с най-високо равнище е област Сливен - 29.9%. В област Силистра жените са с най-ниско равнище на бедност - 13.5%, при 32.8% за област Сливен. В областите Ямбол, Русе, Смолян, Стара Загора и София (столица) относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В десет области - Ловеч, Велико Търново, Монтана, Габрово, Благоевград, Добрич, Силистра, Перник, Видин и Враца, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 300 адреса/обикновени домакинства, разпределени във всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

От 2015 г. с финансовата подкрепа на Европейската комисия се проследяват домакинствата от 9-а и 10-а ротационна група съответно за пета и шеста вълна на участие. Размерът на извадката за 2016 г. включва 8 600 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната.

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище на родителите е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО '97):

- МСКО 0 - Предучилищно образование;
- МСКО 1 - Начално образование;
- МСКО 2 - Основно образование;
- МСКО 3 - Средно (прогимназиално) образование;
- МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование;
- МСКО 5 - Висше образование (бакалавър/магистър);
- МСКО 6 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи в изследването (RB050a).

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет сайта на НСИ - www.nsi.bg, в рубриката „Социално включване и условия на живот“.